

Méhészeti Közlöny.

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYESÜLET SZAKKÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN.

Az erdélyrészi méhész-egylet tagjai a tagsági díjért kapják. Tagsági díj rendes tagok részéről évi 4 korona. Előfizetőknek: Egész évre 4 korona; félévre 2 korona.

A ap szellemi részét érdeklő közlemények a szerkesztő nevére Kolozsvár, Deák F.-u. 2. sz., reclamatiók, hirdetésekre vonatkozó megkeresések dr. Balázs Ferenc főtitkárhoz Kolozsvár, Mészáros-utca, 3. sz., a pénzküldemények Zsögön Rác Mihály egyl. pénztárnokhoz Kolozsvár, Bocskay-tér intézendők

Hirdetés díja: Egyszeri hirdetésnél egész oldal (187 négysz. cm.) 20 k., félooldal 10 k., negyed oldal 5 korona. Egyesületi tagok és fél éves hirdetőknél 10%-al, egész éves hirdetőknél 15%-al olcsóbb. A hirdetési díjak előre beküldendők az egyesület pénztárába. — Apróhirdetés szavonként 5 fillér. — Cikkeink átvétele csak a forrás („Méhészeti Közlöny”) tüzetes megjelölésével van megengedve.

A KEZIRATOKAT NEM ADJUK VISSZA.

Felelős szerkesztő: **Dr. Ványolós Miklós.**

Természet szerinti méhészet.

Irta: *Chorus Iván.*

A költés rothadás réme fenyegetni fog bennünket mindaddig, míg tisztában nem leszünk annak mibenlétéről. Hallottam már oly irányu törekvésekről, amely maga elé tűzni szándékozik a tisztázás célját.

A baktérium kutatók találtak oly bacillusokat is, amelyek szaprofiták ugyan, de képesek a még élő lényeken is élősködni, elszaporodni és azokat megölni. Minthogy azonban a bacillusnak is meg van szabva az ő fejlődési törvénye, tehát ennek is bizonyos kedvező viszonyok teszik lehetővé a szaporodást; pl. a halaknál már ismeretes, hogy egy bizonyos fakultatív szaprofita élősködik, vagyis a még teljesen egészséges halon mint parazita él és csak akkor lép fel pusztító hatással, ha a hal megbetegszik és a bacillus mint szaprofita — döglakó — felytatja vegetációját.

Az a nagy kérdés áll most már előttünk, hogy a méheket pusztító bacillus miféle istenteremtése?

Hogy az a bizonyos alvei nevű bacillus tisztán csak szaprofita, avagy fakultatív szaprofita? Az első esetben, ha csak mint szaprofita, akkor csakis a már elhalt költésben fertőzés útján léphet fel, amely állapot ellen a méhész könnyebben védekezhet, nevezetesen azzal, hogy méhészetében a legnagyobb tisztaságot tartja szem előtt, kaptárainak aljdeszkáit tisztogatja, méhese előtt lehullott bogarakat eltávolítja, elföldeli és ami legfőbb kaptárainak egynötetű hőtartó képességéről gondoskodik.

A második esetben már nehezebb a védekezés, de az sem lehetetlen, ha tisztában leszünk a veszedelem okával. A második eset az volna, ha az alvei bacillus fakultatív szaprofita volna, mert akkor ez a bacillus az élő méheken, illetve az első fiasításon mint parazita képes volna élőszködni éppen úgy, mint a halaknál, a fiasítás megbetegedése esetén léphetne fel a tulajdonképpeni romboló hatással.

Ezen esetben fertőzésről szó nem lehet, hanem arról, hogy a költésen parazitaként élőszködő fakultatív szaprofita bacillus lesi, várja a neki alkalmas állapotot.

Egészséges szerves lényeket semmiféle bacillus romboló hatással megtámadni nem képes, mert hisz ha ez nem így volna, hamarosan vége lenne a földi életnek.

Olvastam ilyen irányu tudományos fejtegetéseket és akadtak kísérletezők, akik ennek bizonyítására magukon próbálták ki feltevéseiket.

A legrettenetesebb hullaméreg csak akkor veszedelmes, ha a felhámon folytonossági hiány van, tehát ha a bőr nem egészséges.

Igy van ez azután minden járványosan fellépő fertőző betegségnél. Aki nem fogékony, vagyis aki egészséges, kanálszámra eheti a bacillust, fene baja se lesz tőle.

A költés rothadás veszedelme ezeknél fogva első sorban a méhészen mulik.

Tartsa méheit oly kaptárban, o hol a méh-élet legfon-

tosabb követelménye, a kellő és állandó meleg, feltétlenül biztosítva van.

Kaptárját ne háborgassa minduntalan és ha kezelni szükséges, azt csak oly időben tegye, a mikor a külső levegő a kaptár szükséges hőfokával egyenlő. A kezelés végeztével pedig az ajtót, ablakot légmentesen zárja el.

Aki ezen természetes követelmény ellen vét, sohasem lehet biztonságban aziránt, vajjon nem-e teszi ki méhészetét a végpusztulásnak.

Reménylem, ismét egy adattal bizonyítani sikerült azt, hogy miért veszem fel a harcot az eddig követett szeretlen kezelési módokkal szemben. Nem hiszem, hogy meddő munkát végzek és erős a hitem, hogy adataim révén a méhek természetrajza bővülni fog s a jövő méhészők könyveik kiadása során nem fognak kitérhetni ezek figyelembevételétől.

Lássunk tisztán látó szemmel a mi kedvenceink annyi titkot rejtő életébe és ez bizonyára első fontosságú és csak azután következhetnek a többi szintén nagyfontosságú érdekeink, mint például az annyi gondot okozó méhlegelőnk javítása.

Az Erdélyrészi Méhész-Egylet nagysármási vándorgyűlése.

Irta: *Sziríusz*.

Ki virágot gyűlöl, nem lehet méhész is!
Hiszen a méhészet virág és poézis!

Este volt. A lomha felhők sötét tömegében csak egyetlen csillag fénye tündökölt... néha-néha, messze-messze, távol... Ez volt a mi reménységünk csillaga.

Borult, ősziességű idő: eső és sár, de azért együtt voltunk mind. Mind, kiket a méhészet iránti szeretet csak összehozhatott.

A vonat augusztus 16-án este 11 órakor robogott ki a kolozsvári állomásról és 17-én reggel érkezett Nagysármásra »Isten hozott méhészpajtás!« a diadalkapu és

Sármásnak lelkes közönsége. Nemzeti büszkeségünk szép trikolorja leng a házakon s a fűgén kiszállókat langyos szellő csókolja homlokon.

Vasárnap volt. A harangok hívó szavára a ref. templomba siettek a méhészek, hol *Dobay* Lajos ref. lelkész magas szárnyalású imában kérte a vándorgyűlés munkájára Isten áldását.

A vándorgyűlést 17-én délelőtt 11 órakor az óvoda kerthelyiségében tartalmas beszéddel nyitotta meg báró *Jósika* Gábor, egyesületünk nagyérdemű elnöke.

Az összesereglett méhészek seregén kívül megjelentek: gróf *Béldi* Ferenc, gróf *Béldi* Kálmán, dr. *Pap* Antal kolozsvári pénzügyigazgató, *Veszprémi* Antal járási főszolgabíró stb. előkelőségek.

Az elnöki megnyitó elhangzása után báró *Jósika* Gábor elnök indítványára a vándorgyűlés táviratilag üdvözölte *Ghillányi* Imre földművelésügyi minisztert, mely után *Gál* Imre az Udvarhelymegyei, *Donáth* Aladár a Biharvármegyei Méhész-Egyesület nevében köszöntötte a vándorgyűlést.

Következőleg dr. *Balázs* Ferenc egyt. titkár az általa konstruált és elnevezett »Cukros kaptár«-ról, melynél főelv nem a keret mézet, hanem az olesóság és aztán az átmeneti kaptárról tartott osztatlan figyelemmel kísért és igen tanulságos előadást, melynek végeztével az elnök a gyűlés nevében köszönetet mondott előadónak.

Utána *Takács* Gyula máv. mérnök a méhlegelő javításáról értekezett. A tárgynak tartalmas, szabatosan körvonalozott volta alapos készütségről tett bizonyosságot, miért szintén csak köszönettel adózott a hallgatóság elismerését tolmácsoló elnök.

Ezek után az egész közönség az elnök vezetése alatt *Püskök* Gyula méhésébe vonult, hol *Donáth* Aladár kolozsvári méhészeti szaktan.: »Az anyátlansági esetek felismerése és orvoslása«, valamint »A méhek betelelése« címen tartott gyakorlati utmutatásokkal kísért, az egész közönséget lebilincselő, szaktudásra valló előadást, mely után az elnök a közönség nevében mondott köszönetet szakelőadónak és a vándorgyűlést bezárta.

Délután 2 órakor vette kezdetét a közebed, melyen száznál többen vettek részt.

A kedélyes társaságban az első felköszöntőt *Veszprémi* Antal főszolgabíró mondotta az Erdélyrészi Méhész-

Egyletre és annak agilis elnökére: báró Jósika Gáborra. Ezt követte báró *Jósika* Gábor felköszöntője, ki a nagysármási rendezőséget, élén Veszprémy Antal főszolgabíróval, éllette. Harmadikat *Dobay* Lajos ref. lelkész mondotta a vendégekre. Utána dr. *Zsögön* Béla gróf Béli Kálmán és Ferenc védnököket, *Donáth* Aladár a hölgyeket, dr. *Balázs* Ferenc a méhésztársulatok küldötteit, *Gál* Imre dr. Pap Antal pénzügyigazgatót és dr. *Ványolós* Miklós a távollevő Voith Gergely méhésztársunkat köszöntötte fel.

Közébed után az egész közönség a szomszédos kis-sármási gázkutakhoz vonult, hol *Böhm* főmérnök tartott érdekes magyarázatokat.

A mi estélyünk.

Mikor a lelkes közönség Nagysármásra fáradtan visszaérkezett, kész volt a napistennő biborszínű ágya s pihenni tért éppen rózsaszín ruhába'. Még végig mosolygott az egész vidéken, aztán csak az uszálya maradt az égen. Lassan-lassan azt is maga után vonta, lángoló szép szemét az álom elnyomta.

De kigyult az égnek millió lámpása, hogy a fáradt serreg vándor utját lássa... És aztán siettek arra az estére; ott volt a menyország minden szép tündére. Egyik habruhában, gillántokkal ékes, ajka volt csak néma s szeme oly beszédes. Másik rózsaszínben, himzéssel áttörve, alakjától meg volt mindenki bűvölve. És ő feketében! Egyszerűn. Disz minek? Rajta két mélytűzű gyémánt fénye égett s úgy is felgyújtotta azt a mi esténket. Ezüst brokátokkal, amaz hófehéren, királynő lehetett azon az estélyen. És még volt egy tündér... nem láttam kosztümét, csupán csak azuros, észbontó kék szemét...

Tovább nem rajzolhattam a tündéreket, kik kivétel nélkül elegáns kosztümökben jelentek meg; mindannyian fessek, elragadóan szépek voltak; mert 8 órakor kezdetét vette a méhésztársulat az állami iskolában. Az emelvényre lépett *Donáth* Aladár, akinek »A méhésztársulat szépségei«-ről tartott remek előadását a hallgatóság meleg elismeréssel fogadta.

Utána *Huas* Olga urleány kiváló technikával előadott gyönyörű zongorajátéka következett, melyet úgy a műértő, mint a zenét szerető közönség tetszéssel hallgatott és többször megéljenzett.

Majdan *Frank Margit* urleánynak saját cimbalomjátékával kísért és többször megújrazott éneke aratott tapsvihart.

Ezután ifj. *Zsögön Béla* ügyes technikával előadott hegedűszólója következett, amit *Nagy Edit* urleány zongorán kísért nagy precizitással. Lelkesen megélték.

Majd *Haás Olga* urleánynak »A nővér« c. szavalata ragadta el a közönséget, mire közkívánatra »Asszony szeretnék lenni« című monologot adta elő, mit a hallgatóság még nagyobb tetszéssel kísért és hosszasan megtapsolt.

Végül özv. *Kremnitzkyné Fröhlich Ilona* urnó remek mézes tésztáinak és fűzetkéinek bemutatása következett,

melyeket a közönség gyorsan szétkapkodott; fényes bizonyosságául annak, hogy a lelkes méhésznő a tészta készítésben is páratlan.

A gavallér rendezőség a szereplő hölgyeknek és *Veszprémi Antal* főszolgabíró nejeinek az estélyén *Stief Ottó* kolozsvári műkertész gyönyörű virágsokrait nyújtotta át.

A 10 órakor végződő előadás után rázendített a cigány a »talp alá valóra« és két hatalmas teremben reggeli 6 óráig tartott az igazán fesztelen, kedélyes táncmulatság, honnan mindenki csak kedves emlékekkel távozhatott.

Ugy a vándorgyűlésen, mint az estélyen, az összetartásnak és testvéri szeretetnek olyan fenséges jelei és tényei nyilatkoztak meg, minőhöz hasonlót csak ott érez-

hetnek és cselekedhetnek az emberek, ahol egy maroknyi magyar az Árpádok országának eljövendő nagyságáról és diességéről szövi álmait: a hazáért dolgozni és halni kész.

Ama vendégszeretet, mellyel a telepes magyar faj, élén a járás fenköltlelkű főszolgabírájával, az érkezőket fogadta: örökké felejthetetlen marad. Végül az elismerés pálmáját kell átnyujtanom a rendezőségnek s főleg *Püösök* Gyulának és *Kádár* Elemérnek, kiknek a munkában jelentékeny része volt.

»Isten áldd meg a magyart!«

Az estélyen felülfizettek: báró Jósika Gábor 30 K, gróf Béli Kálmán és Ferenc, dr. Erdődi Endre megyei t. b. főorvos Nagysármás, Ugron Ferenc pusztakamarási földbirtokos 20—20 K, Veszprémi Antal nagysármási főszolgabíró 15 K, dr. Lengyel Boldizsár nagysármási t. b. főszolgabíró és Szász István kincstári jószágigazgató Kolozsvár 10—10 K, dr. Acsay Sándor kolozsvári kincstári jószágigazgatósági titkár, Endes Lajos magyarfrátai körjegyző, özv. Sándor Gézáné, Szász Dezső pusztakamarási gazdasági intéző, Bartha László marosludasi kincstári intéző 5—5 K, Szász Ferenc pusztakamarási gazdasági intéző és Poldner Adolfné Kissármás 2—2 K, Lengyel Rezső kolozsvári máv. hivatalnok 1 K. Fogadják a felülfizetők ez uton is hálás köszönetünket.

Erdélyrészi Méhész-Egylet.

Adómentes nyerscukor adományozása méhek etetésére.

Ertesülésünk szerint a pénzügyminiszter a földművelésügyi miniszter hozzájárulásával méhcsaládok etetésére a denaturált nyers cukor szállítását engedélyezte. Megrenyelő lapért és megfelelő utasításért kérjük az Országos Magyar Méhészeti Egyesület elnökségéhez (Budapest, IX. Üllői-ut 25., I.) fordulni. Ez alkalommal is figyelemztetjük méhésztársainkat, ha csak tehetik, kerüljék el

a denaturált cukorral való betelelést, mert sajnos tapasztalatok bizonyítanak a mellett, hogy az így telelt méhesládok igen nagy százaléka a múlt télen elpusztult.

A nép vagyis a „cukros kaptár“.

A kaptár ujitásnak soha hive nem voltam. Elítélem azt az ádáz harcot, mely még ma is foly a keretméret nagysága fölött. A méhészek ma három táborra oszlanak, a kis, közép és nagy méretű keret mellé csoportosulnak; kis méretű az országos, nagy méretű a Boczonádi, közép méretű a Donáth, Tóth, Derzsi: Hungária. Mindenik csoport írásban fennen hirdeti, hogy az ő méretű kaptára a legjobb, az adja a legtöbb mézet. Sajnos, az idő úgy amult, mint a folyó évben alaposan rácăfolt mind a három méretre, bebizonyította, hogy a mézhordás nem a keretmérettől, hanem az időtől függ. Méh családaink jelenleg is mindenféle kaptárban méz nélkül vannak. El kell fogadjuk tehát azt az elvet, »minden kaptár jó kaptár, ha az idő jó«. A méhek e tekintetben nem válogatnak, ha jó idő van s a méhlegelő is jó, gyorsan megtelik úgy a nagy mint a kis, vagy közép méretű kaptár.

Kaptárujítóink általában a keretméretet tartották szem előtt. Hogy az a kaptár mily árban állítható elő, arra eddig még senki sem gondolt: pedig ez a leglényegesebb kérdés. Olvastam egy szintén »népkaptárnak« nevezett méh lakásról, melynek ára 25 korona. Azt mondhatom, hogy ez nem a *népnek* való. A *népnek* olcsó kaptár kell. De még urnak sem való a drága kaptár, mert ki ad ma egy kaptárért 15—30 koronát. A kaptárok, a faanyag árának rohamos emelkedése miatt annyira megdrágultak, hogy a legkisebb országos méretű kaptár sem állítható elő 12 koronán alól, a nagyobb méretűek fokozatosan mind drágábbak.

Amint említettem, a kaptár ujitásnak nem voltam barátja s mégis önkénytelenül e hibába estem. Kaptárom — a »cukros« kaptár szerkesztésénél — engem nem is a keret méret elve, hanem az a mindnyájunk közös gondolata vezetett, hogy az a kaptár *olcsó* legyen s hogy azt minden méhész maga könnyen házilag is előállíthassa.

Mindenki ismeri azokat a ládákat, melyekben a fűszerkereskedők, amelyekben a gyárból direkte, vagy indirekte 50 kilogramm súlyban kocka vagy por cukrot hoztatnak. Ezeket a ládákat a legtöbb kereskedő felbontás után tüzre teszi. Ezeket a ládákat használtam fel a maga természetes nagyságában, álló és fekvő kaptárom készítésénél. Ebből telik ki a kaptár minden alkatrésze. E ládák részei hajópadló módjára egymásba vannak eresztve, csupán az szükséges, hogy a ládák előzetesen minden oldalról megfelelő nagyságu zsindey-szeggel jól erősítsenek meg. Egy-egy kaptárhoz két láda szükséges, mert egy láda magában kicsiny. Álló kaptárom szerkezete a következő: Az egyik cukros ládának leveszem az alját is. A megmaradt keretet mint toldalékot oly módon illesztem oldalt egy-egy kapocscsal a másik ladához, hogy az bármikor leakasztható legyen.

A kaptárt költőtérnek és mézürnek megfelelően épp úgy, mint az országos méretűt, három részre osztottam be oly módon, hogy a költőtér a mézürtől Hanneman ráccsal, illetve fedő deszkával elválasztható legyen. A keretek tartására a kaptár oldalfalára 5 milliméter vastagságu keskeny lécet szegtek. A kaptár mélysége 45, magassága 64, szélessége 39 cm. Egy-egy sorba 11, a három sorba összesen 33 keret tehető. A felső keret hosszúsága 39, az alsóé 37 s a belső magasság 18 cm.

Az összetett két láda, illetve a kaptár köbtartalma 114 köbdeciméter. Összehasonlítva egy pár kaptárral, pl. az országos méretű három sorosé 63:78, a négy sorosé 85.4, a Donáth-féle 134, a Hungáriáié 110, a Boczonádié 110 köbdeciméter, tehát a köbtartalmát illetőleg inkább a nagy kaptárok közé sorolható.

Ha a toldalékot leakasztom, köbtartalma félannyi lesz, tehát 57 köbdeciméter. Így a költőtérbe belefér 10 keret, mely megfelel 16 országos méretű keretnek.

A rajt tehát ebbe fogom be s ha e kereteket kiépítette, csak akkor teszem fel a toldalékot s a család fejlődéséhez képest bővitem.

A betelelést szintén csak egy ladába eszközlöm 12 keretre. Ha azonban a család nagyon erős, a toldalékláda otthagyasával több keret is hagyhatok benn.

Most már azt mondhatja valaki: igen, de e vékony ladában télen a család megfagy. Igaza van. Így meg is fagyhatna, de én ezen is segítek. A belső ládát kívül elké-

szítés után másfél, vagy két ujjnyi vastagságu jó minőségű agyaggal megtapasztatom minden oldalról s így a méhcsalád a megfagyás ellen biztosítva van. A toldalék-ládát főlöszleges tapasztani. Ezt minden méhésznél könnyen megteheti.

A kaptár ajtaját az egyik láda fedele, ablakát, fedődeszkáját s még a többi kellékeket a másik láda fedele és alja szolgáltatja. Csupán keretről és esetleg Hanneman-rácsról kell gondoskodni. Egy »cukros« kaptárhoz való anyag ára a következő:

2 láda ára à 50 fill.	1.— K
33 drb. keretléc à 6 fill.	1.98 K
Hanneman-rács	— .50 K
Üveg	— .30 K
Összesen:	3.78 K

A ládákat még olcsóbban meg lehet venni, 20—30 fillérrel is s így egy kaptár, ha otthon készül három, legfennebb négy koronából kiállítható.

Az Erdélyrészi Méhésznél Egyesület telepén jövőben ilvencet is készítettünk, természetesen tapasztás nélkül. Egy ilyen teljesen felszerelt kaptár ára 5 korona lesz.

Fekvő kaptárom szintén két ládából áll. Itt a keretek felül kezelhetők. A rajt az alsó ládába helyezem el, mely szűkíthető annyi keretre, a mennyi szükséges a raj nagyságához. Ebbe a ládába 17 keret fér bele. A keretek tetejére jön egy viaszkos vászon s erre a fedél. Ha e ládát teljesen kiépitik, tetejébe, illetve fölébe teszem a pótládát mézszűrőnek. A betelelés csak az alsó ládába történik, tehát csak ezt kell tapasztani is. Amerikában s Angliában majdnem mind ilyen rendszerű kaptárban méhészkednek, a keretméret is ehhez hasonló, nagyon kevés a kettő között a különbség.

Kaptáromat a nagysármási méhésznél vándorgyűlésen is bemutatam s az E. G. E. kiállításán kiállítottam. Mintául 5 korona árban az Erdélyrészi Méhésznél Egyesületnél is megrendelhető.

Dr. Balázs Ferencz,
az Erdélyrészi Méhésznél Egyesület főtitkára.

Tapasztalataim a középmeretű kaptárról.

Az első alkalom, hogy ezen hasznos gazdasági lapban, jelen soraimmal a tisztelt méhésztársaság elé lépek s tapasztalataimat a középmeretű kaptárról röviden elmondom. Mint kezdő méhésztárs, elsősorban is hálással emlékezem meg ezen a helyen, az én kedves méhésztárs barátom: Józsa Samu, Nagypetri körjegyzőjéről és lelkes méhésztársról, kinek kedves rábeszélése folytán a méhésztársaságba belefogtam és őszintén mondhatom, hogy nem tudnék hamarosan kedvesebb gazdasági foglalkozást megnevezni, amelyben az embernek annyi gyönyörűsége telne, mint a méhésztársaságban különösen nekem és az olyan egyéneknek, kinek semminemű különös passziója nincsen, szeret gazdálkodni kedves otthona körül és él családjának s végtelen örömet lel a kis munkás méhecskével való foglalkozásban; dacára annak, hogy mióta a méhésztársaságba adtam magamat, azóta mindig csak rossz időjárású esztendőket értem, ami pedig leghamarább szokta elvenni a méhésztársaktól a további kedvet. Én nem csüggedtem el s mindig azon vagyok, hogy sok rossz időjárású esztendő után majd bő esztendők is fognak jönni. Egyáltalán minden gazdasági ágnál úgy van az, hogy egyik esztendő a másikat kell hogy kipótolja gazdasági szempontból, amint azt a mi nagyrabecslt elnökönk: méltóságos báró Jósika Gábor ur gyakran mondja, már pedig ő neki vannak a gazdaság körül tapasztalatai.

A méhésztársasági tanfolyamot Tóth János nagy tapasztalattal bíró szaktanár urtól hallgattam s közöttünk a legőszintébb barátság fejlődött, minek következtében Tóth János igen gyakori vendége lett szerényen fejlődő méhecsémnek s így módomban volt tőle nagyon sok hasznosat úgy gyakorlatilag, mint elméletileg elsajátítani, miért is mindig hálával fogok az én kedves tanítómesteremről megemlékezni.

Tóth Jánosnak van egy saját rendszerű és középmeretű kaptára, melyet én természetesen bevezettem méhecsémbe s azzal, valamint az országos méretű kaptárokkal vegyesen méhésztársaságba adtam. A Tóth-féle kaptárokat szándékom van nagyobb számban szaporítani, mert tapasztalataim szerint annak nagyobb méretei sokkal kényelmesebbé teszik a méhecsaládok kezelését, de másfelől a családoknak e kaptárakban nagyobb terük nyílik erő-

sebbé, népesebbé való kifejlődésére s így az esetben, ha az időjárás kedvező, akkor nagyobb a kilátás a méz nyelésére is, mert mentől erősebb, népesebb valamely család, annál nagyobb munkát tud kifejteni a méz behordásra is, amit félig-meddig a jelen esztendő első fele be is bizonyított. Az akácvirágzás után közvetlen pergettem a Tóth-féle kaptárak méztárából s volt közöttük olyan család is, amelynek méztárából 19 klg. nagy részben befődelezett mézet vettem el s ugyanakkor megvizsgálván a fészket is, abban még 10—12 klg. mézet találtam.

Szóval egy ilyen közép méretű kaptárral, a hol nagyon népesre van a család kifejlődve, egy jó esztendőben nagyon szép eredményt lehet elérni, feltéve ami a család erős népes kifejlődésére a földolog, hogy bő mézkészlettel betelve és esetleges hosszú tél után a tavaszi hónapokban némileg etetve is volt.

Ezek volnának a jóoldalu tapasztalataim a közép méretű kaptárról, de a jelen esztendő azután megmutatta e kaptárnak rossz oldalát is. Ugyanis az akác elvirágzása után közvetlen beállott az esős, hűvös idő, mely tartott augusztus 10-ig. A szegény méhek kénytelenek voltak a rossz idő miatt a kaptárokból tartózkodni, hordás teljesen megszűnt s csakis a legszükségesebbekért jártak ki.

Ezek után a kaptárakban a következő állapot állott be: az anya, serkentve a megelőző bő akácméz hordástól, ugyancsak rendkívüli módon hozzálátott a fiasításhoz, a herék is rémségesen elszaporodtak, szóval a családok olyan erősek lettek, hogy az egész fészkek, valamint a méztár is fekete volt a sok bogártól s így a belső munka a méhek rendkívüli nagy számától teljesen lehetetlenné vált, valamennyi tétlenül tolongott. Az esetben, ha az időjárás rövidesen jóra fordult volna, akkor a kirajzás biztosan bekövetkezik s az anyacsalád a kirajzás után őszig újabb szép eredményt ért volna el. Sajnos, azonban nem így történt, mert az idő 12 hétig szakadatlan rossz volt, a családok rajozni nem tudtak és a kaptárban levő összes méz-készletet fölemészttették. Bezzeg nem úgy állott ez az országos méretű kaptáraknál, mert dacára annak, hogy azok is meglehetősen népesekek, mégis találhattam bennük 5—6 klg. mézet családonként.

Julius 10-én, látva, hogy az időjárás javulására hamarosan nem számíthatok, a legerősebb közép méretű kaptárok családjaitól elvettem az anyás keretet és még egy-néhány másikat, múrajokat készítettem, meghagyva az

anyacsaládoknak a földetlen fiasításos kereteket; s már most ezen időtől kezdve úgy az anyacsaládot, valamint a rajokat naponta etettem és etetem még maig is.

A műrajok szépen gyarapodnak, valamint az anyacsaládok is neveltek új anyákat és a családok gyarapodása minden tekintetben tapasztalható, csak mézhordás nem volt s kilátás is kevés van rá, minckintána az etetést folytatnom kell.

Ilyenformán bebizonyosodott nálam az, hogy az erdélyrészi vidékeken is igen jó eredményeket lehet a közepméretű kaptárakkal való méhészkedéssel elérni, de csakis jó, kedvező időjárásu esztendőkből s még jobb eredményeket fogunk elérni akkor, ha méhlegelőink javítására mindent elkövetünk.

Az itt elmondottakat nem szándékom különösképpen a Tóth-féle közepméretű kaptár előnyét vagy hátrányát kilütnetni, mert én általánosságban a közepméretű kaptárakról beszélek, legyen az bárkinek is a rendszere. Méhészkedjünk bármilyen rendszerű és méretű kaptárakkal, a földolog mindig az legyen, hogy korán és meggondolás nélkül soha se pergessünk s ha már azt mégis megcselekedtük, méz nélkül magunkat ne hagyjuk, hogy szükség esetén legyen készletünk az esetleges etetésre; ne meg aztán ami a földolog, hogy ha már elértük azt, hogy méhlegelőinket megjavítottuk, a jó Isten bő nektáros esztendővel áldjon meg bennünket.

Kolozsvár, 1913 augusztus hó.

Stief Ottó.

Az anya petézése.

(Folytatás.)

Ha pedig kimerült vagy gyöngén petézik az anya és nem ismeri fel, hogy hivatásának betöltésére képtelen, a méhek anyabölcsők emelésével adják értésére, hogy tőle szabadulni kívánnak.

Sőt az ilyen anyát még az anyátlan családok sem fogadják szívesen.

Az anyák különben egymás iránt kiengesztelhetetlen

gyűlölettel viseltetnek. Ha két anya összetalálkozik, rögtön práharcra kél, mely rendszeren a gyöngébb halálával végződik.

Ezen ellenszenvet még a bölcsőben lévő fiatal anyákra is átviszik, ha a méhek nem védelmeznék, leszurnák a bölcső falán át is.

Ezért rendszeren minden családban egy anya van; noha nem ritkán előfordul, hogy rövidebb ideig (kivételesen hosszabb ideig is) két anya is van egy családban. Főleg az öreg anyát türik és védelmezik meg a fiatal mellett. Különben a munkás méhek anyagyilkosságra soha sem vetemednek. Ha nincsenek megelégedve, vagy idegen anya kerül a családba és nem akad ellenfél, mely végezzen vele, úgy szabadulnak tőle, hogy körüllogják és halálra éheztetik.

Valóban fenséges jellemvonás ez a méh társadalmában, hiszen mint Maurice mondja: »Kitől milliók származnak, annak élete fölött csak az rendelkezhetik, aki viszont millióknak adhat életet: a petéző anya!«

A peték az anya petefészkekben keletkeznek, parányi hangyatojáshoz hasonló, körülbelül 1.4 milliméter hosszúságú hártvás testecskek, melyeknek egyik vége teljes, a másik tompa kúp alakú, hol sugárvonalakkal övezett mikropyl nyílás található. A munkás peték megtermékenyülése petezés alkalmával történik. Tartalmuk fehérnyemű anyag, mely a csirasejtet (protoplasma) övezi.

Petézésnél az ondótömlőben lévő parányi ondószálcsa, melynek farka összehúzó elemekből áll, aktív mozgás útján a mikropyl nyíláson behatol, az utána huzódó enyves nyálka a nyílást elzárja. Az ondószálcsa a pete csirasejtjével egyesülvén, azt megtermékenyíti s kezdetét veszi az embrió fejlődése, — az anya testén kívül — mert ebben a pillanatban a sejt fenekére helyezi a petét. Elméletünk szerint a herepeték életképesek s mint a parthangenesisnél láttuk, nem termékenyülnek meg.

Vessünk egy pillantást a petefészkekre is

Dr. Lenhárt és Sötér szerint az anya: »nőnemű pete után himneműt s erre nyomban nőneműt tehet le« tetésze szerint.

Báró Berlepsch a peték megtermékenyítését az anya »öntudatos« cselekvésének tartja.

Dr. Siebold szerint, midőn az anya potrohát a sejtbe dugja: ösztönszerűleg rak nő- vagy hím-nemű petét, ami valószínűbb is.

Ugyanezt vallották: Dzierzon és Ambrózy báró.

Küchenmeister pedig úgy vélekedik, hogy midőn az anya potrohát a munkás sejtbe mélyeszi, az nagyobb szög alatt hajolván meg, az ondótömlő megnyílik s a pete is megtermékenyül; ellenben a bő heresejtekbe való behatolás kisebb szög alatti meghajlást igényelvén, a tömlő is zárva marad s a pete nem termékenyül meg.

Busch felfogása szerint a heresejtekben a potroh megnyílik s a tömlő zárva marad; a munkás sejtekben pedig összehúzódik, tehát a tömlő is meg kell nyíljék.

Dömötör László a peték megtermékenyítését erőműtani hatásoknak tulajdonítja.

Nevezetesen: midőn az anya munkássejtbe hatol, a szűk sejtfalak a tömlőre nyomást gyakorolnak, minek következtében annak szája hirtelen megnyílik s a kinyomuló ondószálcsa a petét megtermékenyíti. Heresejteknél pedig ugy ezen erőműtani hatás, mint a pete megtermékenyítése elmaradván, csak hím-nemű petéket tehet le.

Ezen észszerű magyarázat a legvalószínűbb és el is fogadható.

Annál inkább, mert tudjuk, hogy az ivarszervek működése: a nő- és hím-nem kérdésének eldöntése, az anyaállattól még a felsőbb rendűeknél is független; a bölcs természet pedig, mely a nemek származásának titkát magának tartotta fenn, a méhekkal nem tehetett kivételt; már csak azért sem, hogy a nő- és hím-nem szaporodásának egyensúlyát megőrizhesse.

Tehát kimondhatjuk, hogy úgy az ösztön, mint a szabad akarat teóriája az ivrszervek önálló működésén megdől.

Az erőműtani hatáson alapuló megtermékenyülés ellen mégis sokféle érvet hoznak fel, de azokat más alkalommal fogom tárgyalni.

Itt csak annyit kívánok megjegyezni, hogyha azt lát-nók, hogy az anya a munkássejt közé épített heresejtbe is munkás petét, a heresejt közé ékelt munkás sejtekbe pedig herepetéket rak, az még az erőműtani hatásokon alapuló megtermékenyítés elméletét egyáltalán meg nem

dönti, mert hiányos termékenyülés, vagy ivarszervi hibák is foroghatnak fenn.

Szerintem az egynemű peték lerakásában nyílvánuló következetességet csak az anya által észlelt külső hatásokon alapuló megszokásnak tulajdoníthatjuk.

Bálványos.

A méhek betelelése, etetése és ellenségei.

(Szeptember a méhesben.)

Feligém: Kövesd a méhek jó hajlamait!

Nem tudom miért, de szívem sokszor oly nehéz, hogy megrepedne még, ha sirni nem tudnék. Lassan hervad a természet. Tarolt mezőn, dőrütötte erdők között virág már kevés akad. Kevés, pedig a tavasz megcsalt; a hűtlen nyár felénk se jött: ott állanak méheink mézszegényen a betelelés előtt.

1. A méhek betelelése.

Ez pedig nehéz feladat most! Mégis, nézzük, mimódon és miféle szempontok szerint lehetne a kérdést megoldani?

Első teendőnk, országos kaptároknál, a méz kamrák megürítése, gondos lezárása és a tartalék-lépek osztályozása, szellős helyen való elrakása.

Ezt követi a család anyasági állapotának megvizsgálása, melyről pontos jeljegyzéseink után, esetleg a fészek megbontása nélkül, külső jelekből is tájékozódhatunk. Nevezetesen: ha a család népes, elegendő fiatal bogarat mutat, járása rendes, koppantásra hamar elcsendesülő hangon felel stb., akkor bizonyos, hogy jó anya van vele. Kevésbé népes családoknál a fészek megbontása után tájékozódunk. Ha még némi zárt soru és simán fődött fiasítást találunk és a családnak 6—7 léputcát betöltő népe van, akkor az anyát keresni nemcsak fölösleges, hanem a méhek oktalan háborgatása is volna.

Ott azonban, a hol fiasítás már nincs s a nép is csekély, az anyát feltétlenül meg kell keresni s ha *nem rendkívüli okok*, pl.: mint az idén is, a rossz időjárás, későni rajzás stb. idézik elő a néptelenséget, bármit mondjon

a feljegyzés, az anyát meg kell semmisíteni és a családot a következő napon, hasonló koru és természetű gyöngé néppel egyesíteni.

Az egyesítés kasoknál átdobatas, leszédítés, kaptárok-nál egyszerű átrakás útján történik; de biztonságból az anyát 24 órára elzárjuk. Egyesítsünk minden 3—4 lép-utcán ülő családot. Csak 14—20 kereten tehetnek sike-lesen a méhek.

Ha pedig a munkásjekben pupos fiasításra akad-nánk, az ilyen család vagy ályanyás, vagy anyahibás, mely-lyel vesződni most már késő. Legjobb kisépenni, felosz-latni. Ha azonban elegendő méze volna, akkor a folyó-évi juliusi számában (101. l.) »Egyesítés« c. alatt leirt mó-don járunk el.

2. Az etetés.

Harmadik és legfontosabb kérdés a család mézkész-letének számbavétele, ami bizony kevés lesz az idén! Min-den családnak a felső soron legalább nyolc keret tel-jesen lepecsételt méze kell legyen. Ha nincs, a hiányt leg-jobb, ha csak beszerezhetjük, mézzel pótolni. Ha nem, akkor kristálycukrot, kondiszt, vagy fehér cukrot etetünk; de mindig csak félannyi sulyu tiszta eső, vagy folyóvizben oldva, lehabozva és *szirupsűrűségűvé főzve*.

Midőn a folyadék lehült, minden két kilóhoz egy gramm hangyasavat keverünk és nagyobb (lehetőleg fél-kilós) adagokban berácsolozott edényekből esténként fel-hordatjuk.

Kinek nagyobb méhészete van és nem győzné az ilyen cukorféléket, sürgősen kérje a kormány által már engedélyezett denaturált nyerscukor beszerzésére az uta-sítást és megrendelő-lapot egyesületünktől. E cukrot is félannyi, vízben oldjuk fel és addig kavargatjuk, míg a fűrészpör a felszínre emelkedett és azt szűrővel, vagy szí-tával eltávolítjuk. Ha pár óra múlva a homok leülepedett, az oldatot csendesesen letöltjük és szintén szirupsűrűségűvé főzve, többször lehabozzuk, hűlni hagyjuk és minden két kilóra egy gramm hangyasavat adván, esténként felhor-datjuk. Ha ezzel rendben vagyunk, a méz-kamrát nyom-ban, az ablakot csak az első fagyok beálltával 10—14-rét ujságpapírossal szorososan letakarjuk. A kijárókat még most berácsolozuk.

3. A méhek ellenségei.

A kijáró berácsolására azért van szükség, hogy a

Augusztus ha

A m. kir. XII. kerületi méhészeti szaktan. vezet

Sorszám	A mérlegen álló méhcsaládok súlyváltozásai				Méhjárás napjai	A vidék flórájának fontosabb mézelői A virágzás kezdete és vége	A baromter állása				
	A kaptár neve	Súly-növekedés		Súly-apaadás			Allandó szép	Szép idő	Változó	Esző, hó vagy szél	
		Kg.	gr.	Kg.							gr.
1	Országos	—	300	4	500	*Tisztesfü . . . . . 1—31-ig. T. bogáncs . . . . . 1—31-ig. *Fehérhere . . . . . 1—31-ig. Szederfélék . . . . . 1—31-ig. *Somkoró . . . . . 1—31-ig. *Ördögcérna . . . . . 1—31-ig. K. mandika . . . . . 1—25-ig. *Maglucérna . . . . . 1—31-ig. *Napraforgó . . . . . 1—31-ig. Mezei zsálya . . . . . 1—31-ig. *Illatos rezeda . . . . . 1—31-ig. *F. tátkanaf . . . . . 1—31-ig.	31 nap	9—12 és 23—31-ig.	4—9-ig	1—4 és 12—22-ig	
2	Donáth-féle	—	700	5	750						
3	Hungária	—	200	3	200						
4	Átmeneti	—	800	4	100						
5	Kupkas	—	600	4	008						

Körutamban a méhcsaládokat általában mindenütt mézszegények Ferenc bonchidai, Piger József kolozsgyulai, Schiller Henrik mócsi és Bartl

Kolozsvár, 1913 augusztus 31-én.

* A jelzettek a hónap végén túl is.

megfigyelések.

álló megfigyelő és kísérleti állomás adatai.

Az augusztusi időjárás változásai						
A méheknél feltűnő jelenségek, megfigyelések	Várható időjárás	Szélirány.	Felhőzetes	Csapadé-	Tünemények:	Jegyzetek
		Szélcsend:	és	kos és	Eső ∴ Harmat ∴ Zivatar ∴ Jég ▲ Dér U Hó *	
		O.	derült	száraz		
			napok	napok		
Allandó fogyasztás. Itt-ott a fiasítás beszűntetése.	1—4. Ék.		1. derült.	2, 3, 5, 8, 12,	1—31. ∴	Ahol a tisztessű és sarju némi hordást ígér, a családok ott is etetésre szorulnak. Szept. 1-én kezdjük meg az etetést!
	Meleg.	4—9. Dk.	2—3. részben borult.	12, 13, 14, 15, 16, 18, és 21. csapadékosok.	2-án 2 mm. 3-án 8 mm. 5-én 3 mm. 8-án 7.5 mm. 12-én 1 mm. 13-án 6 mm. 14-én 7 mm. 15-én 8 mm. 16-án 2.4 mm. 18-án 1.3 mm. 21-én 9 mm.	
	12—16. N.		4—7. derült.			
	17—20. O.		8. borult.	1, 4, 6, 7.		
	20—31. Ék.		9—12. tb. der.	9, 10, 11, 17,		
			13—16. tb. bor.	19, 20, 22—		
			17—20. tb. der.	31-ig száraz		
			21. borult.	napok.		
			22—31. tb. der.			

tam. Némileg kedvező állapotok voltak: Szöllősy Gyula rettegi, Szabó magyargyerőmonostori igazán mintaszerű méhesében.

Donáth Aladár,

méh. szaktan., a megfigyelő állomás vezetője.

méhek őszi és téli ellenségeinek behatolását megakadályozzuk.

Szeptember havában, alkonyat felé, már megjelennek a szendei-félék, halálfejű lepkék, melyek a védetlenül hagyott méh lakásba hatolnak és rengeteg mézet elrabolnak.

Nyomon követik őket a még veszedelmesebb egerek, melyek a mezőn mind kevesebb ételmet találnak már, az emberi lakások, méhesek stb. közelében, főleg kazalokban, szemétdombokban ütnek tanyát. Behatolnak a méh lakásokba és összerágnak, összerondítanak mindent. Gondozatlanul hagyva a legszebb családainkat teszik lönkre.

Romboló munkájukban sokszor részesek: a cickányok, patkányok is; miért tanácsos egérfogókat, csapdákat jó előre elhelyezni.

Ha szünőfélben is a méhek külső munkája, kísérlük figyelemmel őket s feljegyzéseinket, tapasztalatainkat adjuk a köz szolgálatába.

Augusztus havi megfigyeléseimről külön, a szokásos táblázatban számolok be.

Donáth Aladár,
m. kir. méh. szakt.

TARTALOM: Természet szerinti méhészet. Chorus Iván. — Az Erdélyrészi Méhész-Egylet nagyszármási vándorgyűlése. Sziriusz. — Adómentes nyerscukor adományozása méhek etetésére. — A nép vagyis a „cukros kaptár“. Dr. Balázs Ferenc. — Tapasztalataim a közepméretű kaptárról. Stief Ottó. — Az anya petézése. Bálványos. — A méhek betelepítése, etetése és ellenségei. Donáth A.

Élőméhek dekagrammja 4 fillér, egy kilogramm tehát 4 korona; a súlytöbblet hozzászámíttatik, a kevesebb súlynál levonatik. Szállítóláda önköltségen, legjutányosabb árban. :: LÉPES MÉZ bármily méretű kerethez kupkasokból bevágva kilogrammonként 1 30 K. o Megrendelések szept. hó 1-éig eszkozlendők. o Szállítási költség vevőt terheli.

Vajnovszky Vincze, Nagyvárad, Halász-utca 41.
